

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון י"ט חשוון תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות עט.
דף היומי בהלכה: סימן ש"ל מסעיף ד' עד סעיף ו'.
מוסר: שפת תמים מתחילת פרק ד' עד "ובזה ביארתי המדרש".
קנין חכמה הלימוד השבועי: מסילת ישרים פרק כ"ו עד סוף הספר.

הדף היומי בהלכה

מדוע מותר לחלל את השבת עבור יולדת בימים הסמוכים ללידה?

אולם, כאשר יש רופא במקום, יש לשואלו תחילה האם אכן יולדת זו זקוקה לדבר זה, ואם לדעתו אין היא זקוקה לכך, אין מחללים את השבת אלא כאשר היולדת עצמה אומרת שהיא זקוקה לכך מפני חולשתה, או שידוע לה כי לפי טבעה דבר זה מסייע לרפואתה ונחוץ לה.

[שו"ע של, ד, ומשנ"ב יא, יג ויד; ביאורים ומוספים דרשו, 17; וראה שם, 23]

יולדת לאחר לידתה נחשבת כחולה 'שיש בו סכנה', כיון שבשעת הלידה - כהגדרת רבותינו ז"ל - אבריה מתפרקים והיא 'מרוסקת'. ולפיכך, משעת גמר הלידה, ועד תום שבעה ימים מהלידה, מותר לחלל את השבת עבורה אף במלאכה דאורייתא, לצורך כל דבר שמקובל לעשותו לשם רפואת היולדות. וזאת, גם כאשר היולדת עצמה אינה אומרת שהיא זקוקה לדבר זה; ואף כשספק בידינו אם יולדת זו זקוקה בכלל לדבר מסוים זה, או אם הוא נחוץ לה דווקא בשבת.

הדף היומי בהלכה

האם ניתן לסמוך על תחושותיה של יולדת בימים הסמוכים ללידה?

פחותה כבר, וכן יתכן שאף אם היא זקוקה לדבר זה, אין עשייתו נחוצה כל כך ויש באפשרותה להמתין עד למוצאי שבת; ובמצב כזה ניתן לסמוך על דבריה. אולם, אם יש רופא במקום, ולדעתו היולדת זקוקה לדבר זה, אין לסמוך על דבריה כלל, ומותר לחלל את השבת לצורך עשיית דבר זה אף לאחר שלושה ימים. [שו"ע של, ד, ומשנ"ב יב, יג ויד; וראה עוד שם, ושעה"צ יא]

בהמשך לאמור: במקרה שהיולדת אומרת שאינה זקוקה לדבר מסוים שמקובל לעשותו לשם רפואת היולדות, ואין רופא במקום שניתן לשואלו, הדין כך: עד תום שלושה ימים מהלידה - אין לציית לדבריה, כיון שיתכן שמחמת חולשתה הרבה היא אינה מעוניינת בעשיית דברים לרפואתה, או שאין תחושותיה נכונות; ומספק יש לחלל את השבת.

אבל לאחר חלוף שלושה ימים מהלידה, יש לציית לדבריה, כיון שסכנתה

הדף היומי בהלכה

כיצד מחשבים את מספר הימים שלאחר הלידה בנוגע לחילול שבת?

ימים הם 72 שעות מהלידה, ושבעה ימים הם 168 שעות מהלידה. ולהלכה, כל עוד לא חלפו 72 שעות מהלידה, ונזדמן בשבת מקרה שבו מותר לחלל את השבת רק בתוך שלושה ימים מהלידה (ראה לעיל) - לכתחילה יש לחלל על ידי גוי, אך כשאין גוי במקום, מותר אף על ידי ישראל.

[משנ"ב של, י]

כאמור, דין חילול השבת עבור צורכי היולדת, תלוי במספר הימים שחלפו מהלידה: עד שלושה ימים, עד שבעה, או יותר. יש אומרים שחישוב מספר הימים הוא לפי שקיעת החמה; ולדוגמה: אם ילדה ביום רביעי מעט לפני השקיעה, נחשבים ימי רביעי, חמישי ושישי כשלושת הימים הראשונים, וכבר בכניסת השבת דינה כדין יולדת שחלפו שלושה ימים מלידתה.

אולם, לדעת פוסקים רבים, החישוב הוא לפי יחידות של 24 שעות, כך ששלושה

למחרת קודם התקיעות קרא האדמו"ר מטאהש זצ"ל לבחור לחדרו והורה לו לפתוח את הארון. כשפתח את הארון, הראה לו הרבי באצבעו ואמר: "קח מכאן שני דולר וסע העירה"...

מה גרוע יותר מנסיעה באוטובוס בעיצומו של ראש השנה?

ויהי ממחרת, קודם התקיעות קרא האדמו"ר מטאהש לבחור לחדרו והורה לו לפתוח את הארון. פתח הבחור את הארון, הראה לו הרבי באצבעו ואמר: "קח בבקשה מכאן שני דולר וסע העירה" [טאהש היא עיירה קטנה לא הרחק מהעיר מונטריאול].

בתמהון הביט הבחור על הרבי ולשונו נעתקה מפיו. "הרי ר"ה היום, ואיך מצווני הרבי לנסוע לעיר?!"... אך הרבי דחק בו כמה פעמים: "נו, קח לך את שני הדולרים וסע לעיר"..." הבחור פרץ בבכי. "וכי מה רוצה הרבי ממני? והרי ראש השנה היום, ואיך אסע ואחלל עיצומו של יום?!"

או אז נענה הרבי בחריפות: "מעשיך אמש גרועים בהרבה מנסיעה זו!" [וכמובן, הרבי הניחו לנפשו, והבחור יצא משם כשהוא מלא בהרהורי חרטה ותשובה] (ע"פ באר הפרשה חיי שרה תשע"ז)

בימים אלו במיוחד, כשההתרחשויות המסעירות ברחובותינו רודפות זו את זו, מחויבים אנו לחדד לעצמנו ולילדינו את הגבולות הברורים של השיח הציבורי והפרטי שאסור לעוברם בשום פנים ואופן.

מעשה שאירע לפני כשלושים שנה: אל האדמו"ר מטאהש זצ"ל הגיע אחד מהאדמו"רים לשהות בצל קדשו בימי ראש השנה. היה שם בחור אחד מחסידי טאהש שנתפס למעשה ילדות, ומכיוון שהיה נראה לו כי כבודו של רבו יורד מעט בזה שמתפלל בביהמ"ד רבי נוסף, ע"כ ירד לחייו של אותו אדמו"ר אורה, ובליל א' דר"ה ביזהו לעיני כל הקהל באופן נורא ומבהיל ממש [כשסיים אותו אדמו"ר את תפילת העמידה, אמר לו הבחור כי מכבדים אותו בפתיחת הארון לאמירת 'לדוד מזמור', והיה זה בעוד האדמו"ר מטאהש עדיין לא סיים תפילתו, ועוד לא היו צריכים להתחיל באמירת המזמור]

הסיפור היומי

"בא אלי יהודי וסיפר לי כי שידך את בתו עם בחור מישיבה מסויימת, ובליל אמש בשכבו על משכבו בא אליו אביו בחלומו וגער בו במילים קשות: 'איזה סוג אדם הכנסת למשפחתנו?!'"

ולקחת אשה לבני ליצחק

כי סמך שבחור מופלג כזה בוודאי אין טעון בדיקה אחריו. זירזתי אותו שילך מיד לברר מי הם הוריו, ולפנות ערב שב אלי וסיפר לי כי הבחור אומר שהוא משוודיה. אמרתי לו להוסיף ולהתעניין, ולאחר מכן נודע לו כי אמו של הבחור היא נכריה כדת וכדין, ואביו ג"כ היתה לו אמה גויה...

ואני מספר סיפור זה רק להמחיש, כי האבא והסבא בעולם האמת יודעים ג"כ עם מי משתדכים. וגם בזמנינו שומעים מקרים כאלו. וכמו שהאבות בעולם האמת יודעים משידוכים, כך הם יודעים גם איך שמתנהג ביום ובלילה, וזו התחייבות גדולה, שיש עין רואה ואוזן שומעת, שהאבות והזקנים משגיחים על צאצאיהם. (יתד נאמן חיי שרה תשע"א מתוך ביטאון צאנו מנ"א תשנ"ז)

סיפר האדמו"ר מצאנו זצ"ל: בא אלי יהודי השכם בבוקר ומספר לי כי שידך את בתו עם בחור מישיבה מסויימת, ובליל אמש בשכבו על משכבו ראה לפניו את אביו שבא אליו בחלומו מעולם האמת וגוער בו במילים קשות: "וכי איזה סוג אדם הכנסת למשפחתנו?!" והקיץ משנתו בבהלה אולם הסיח את הדברים מלבו למחרת.

נתגלה אליו אביו שוב פעם וגער בו בסבר פנים חמורות: "שוטה שכמותך! כבר אמרתי לך פעם אחת! מה אתה עושה עמי?!" וגער בו כ"כ עד שנתעורר משנתו, ותפעם רוחו עד מאד ובא אלי לשאול לפרש דבר.

ושאלתי: האם התעניינת מהו מקור מחצבתו של הבחור הזה? והשיב לי

כשרבי דוד כהן שליט"א קיבל הצעה

לשמש כ'משיב' בישיבה, הוא התלבט האם לקבל על עצמו את המשרה. ברור היה לו כי היא תדרוש ממנו השקעה מרובה, ובשל גילו הצעיר הוא פקפק בכדאיות הדבר. לבסוף נמנה וגמר להיכנס אל חדרו של רבינו, לשטוח את התלבטותו

מרן הגרא"מ שך זיע"א מסביר מה היא חובת ההשתדלות

היום בבית המדרש - בעוד העסק צובר הפסדים... כמו כן ברור, שאין מצפים מאדם לערב שיקולים שאינם ענייניים בתוך כדי השתדלותו בענייני פרנסה... דוגמא לכך, יכולים אנו למצוא בהוראה הבאה מבית מדרשו של רבינו: היה זה כאשר נכנס אל רבינו יהודי יקר וירא שמים, והציג בפניו את שאלתו: זה לא מכבר קיבל הוא את פלוני כשכיר, ומאז - אין לו מנוח והמצפון מציק לו בלא הרף. על שום מה ולמה? פשוט מאד, הלה, מבקש בכל עת מצוא תואנות בכדי להשתמט מעבודתו, כאשר הוא מתרץ את הדבר ברצונו להקדיש זמן רב יותר ללימוד התורה ולקיים המצוות, בתוך כדי שעות העבודה ועל חשבונך... מחד - בודאי שמח המעסיק על שזכה להעסיק יהודי המבקש להרבות פעלים בתורה ובעבודה, ואף מצפוננו אינו מניח לו לסרב לבקשותיו של העובד - עד כמה שהן נוגעות למילי דשמיא. אולם מאידך, הרי הוא שכר את שירותיו של העובד משום שהיה זקוק בדחיפות לידיים עובדות, וכאשר הלה מקדיש חלק ניכר משעות העבודה לקיום מצוות וללימוד תורה, אין סיפק בידו להשלים את כל המטלות המוטלות עליו במסגרת תפקידו! "מה עלי לעשות? האם יכול אני לסרב לבקשתו של יהודי לקיים מצוות? ומאידך, כלום יכול אני לנהל עסק בצורה שכזו?" תינה הלה בפני רבינו את התלבטותיו, וזכה למענה ברור ובהיר. וכך אמר לו רבינו:

"כאשר שכרת את שירותיו של העובד - קיבלת על עצמך לשלם לו תמורת עבודתו ולא תמורת קיום המצוות שלו! אם הוא מבקש ללמוד, הרי שיכול הוא למצוא זמנים מתאימים לכך מחוץ למסגרת שעות עבודתו, או לחילופין, לעזוב את העבודה ולהקדיש את כל עיתותיו ללימוד התורה! אתה לא הכרת אתו לעבוד בעבורך, אולם בפירוש שכרת אותו בכדי שיעשה את המוטל עליו, כך שאין לך כל אחריות על מידת הלימוד או קיום המצוות שלו! את שעות עבודתו - יכול וחייב אתה לדרוש ממנו כי ימלא בעבודה פוריה ויעילה!"

הרי לנו הראיה ברורה ובהירה: מי לנו כרבינו אשר הגדלת תורה והאדרתה עמדו בראש מעייניו! מי לנו כרבינו אשר כל תוספת התעלות של אי-מי חשובה היתה ויקרה בעיניו עד אין גבול ושיעור! אולם למרות זאת, ברור היה לו למעלה מכל ספק כי את התעלותו של העובד - צריך הוא להתכבד ולרכוש על חשבונך, בעוד למעסיקו אין כל חובה או סיבה להביא את השיקולים הללו בחשבון דרישותיו! כי כפי שאמרנו: כאשר אנו באים לשקול את חובת השתדלותנו, ולברר מה הן הציפיות אשר מצפים מאיתנו משמים - עלינו לבחון דבר אחד ויחיד: מהי חובתנו שלנו! אין אנו יכולים להיות אחראים באופן חד צדדי ובלעדי על 'עסקיו' של הקדוש ברוך הוא בעולם, כביכול...

אנו מחויבים לפעול על פי שורת הדין, או לפנים ממנה במקום בו הדבר נכון וראוי, אולם בכל מצב בו על פי שיקול דעת ישר ועל פי כללי הצדק וההגיונות עלינו לפעול בדרך זו או אחרת - אין אנו צריכים לשאת על כתפנו את משא ייסורי המצפון שאינו במקומו ואינו מוטל עלינו...

(מתוך אורחות החיים ממרן הגרא"מ שך זצוק"ל)

וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֵה לָהּ מְהֵרָשׁ לְדַעַת הַהֲצִלָּה ה' דְּרָכּוֹ (בראשית כד, כא)

מן העניין להביא את המעשה הבא, אותו סיפר רבי דוד כהן שליט"א אשר בדידו הוי עובדא, וכך סיפר: בתקופה הראשונה לנישואיו, קיבל הצעה לשמש כ'משיב' בישיבה חדשה שנפתחה זמן מה קודם לכן. חרף היות הישיבה צעירה לימים, יצא כבר שמה לתהילה. היתה זו ישיבה מצליחה, רמת הלימודים בה היתה גבוהה במיוחד, ורשימה ארוכה של בחורים מצוינים כבר נמנתה על תלמידיה. יתר על כן, מאחר ומדובר היה בישיבה מתפתחת - ברור היה כי במוקדם או במאוחר יהיה צורך במגידי שיעור נוספים, אותם היה מקום להניח שיבחרו מבין הצוות הקיים, כך שהמשרה הנוכחית, עשויה היתה אף להתברר כקדש קפיצה למשרה חשובה יותר, אשר הרבצת תורה על שלל מעלותיה כרוכה בה. דא עקא, שרבי דוד התלבט האם לקבל על עצמו את המשרה. ברור היה לו כי היא תדרוש ממנו השקעה מרובה שתבוא בוודאי על חשבון התעלותו האישית, ובשל גילו הצעיר, הוא פקפק בכדאיות הדבר. לבסוף, נמנה וגמר להיכנס אל חדרו של רבינו, לשטוח את התלבטותו, ולציית באופן מוחלט להוראה שיקבל מפיו של גדול הדור.

משנכנס רבי דוד אל החדר ושטח את הצדדים השונים, ביקש רבינו לברר דברים לאשורם: "האם אתה שקוע בלימוד, או שאתה חש ברפיון כלשהו וסבור כי משרה תורנית תתרום להתעלותך?" - שאל רבינו את הרב כהן, אשר נענה והסביר כי לגופו של עניין מרוצה הינו בכולל בו הוא לומד, ובשל גילו הצעיר אף לא היה ממחר לחפש משרה, אלא שמאחר ונקרתה בפניו הזדמנות פז מעין זו, וביכולתו להשתלב בהרבצת תורה במקום תורה מצליח - שאלתו היא האם מן הראוי לנצל את ההזדמנות המיוחדת הזו.

רבינו האזין לדברים בכובד ראש, ומשסיים רבי דוד להציג את תחושותיו, נענה ואמר לו: "בהשקפה של תורה, אין מציאות של 'הזדמנות מיוחדת'. הלא ידוע כי אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה! אם עושה אדם את הדבר הנכון אשר עליו לעשותו - בוודאי הוא לא יפסיד מכך את ה'הזדמנות' שלו... הוא יראה במו עיניו שלכשיגיע הזמן - ימצא את מקומו המתאים לו ביותר, המקום שיפתח בפניו את שערי ההצלחה לרווחה!"

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אמנם יש לסייג ולהגביל את חובת ההשתדלות בגבולות של אמונה ובטחון. הן אמנם בוודאי מחויב אדם להשתדל ולהצליח, הן אמנם מחויב הוא לנצל 'הזדמנויות' שנקרות בפניו, אולם כל זאת בתנאי שה'הזדמנויות' הללו אינן עשויות לפגוע בהצלחתו הרוחנית או לצמצמה. אם מבחינה רוחנית מוטב לו לאדם לוותר על הזדמנות כזו או אחרת - הרי שאין זו כלל 'הזדמנות' לגביו, וחובת ההשתדלות אינה מחייבת אותו לאחוז בה ולנצלה.

ייסורי מצפון? רק כשצריך!

והנה, לעיתים קרובות, נוהגים אנשים בצורה הסותרת לחובת ההשתדלות שלהם, בשל טעות מהותית בהבנת הדרישות שדורשים מהם מן השמים. למשל, ברור שאין מצפים מאדם שפתח עסק לפרנסתו, כי ישאיר אותו סגור וישב כל

בן גוריון לקח הכל בחשבון, חוץ ממלגזן זוטר בנמל אשדוד העונה לשם יהושע פרץ... הוא לא היה יכול להעלות על דעתו שהאיש הזה הולך להרוס לו ולמדינה את כל הרווחים שחשבו לגרוף מהנמל...

"לא ניתן להרוויח מחילול שבת בפרהסיה" - דבריו של הרב מבריסק זצ"ל שהתגשמו כבר בשנות השישים, שבים ומתקיימים גם בימינו אלו

הוא היה זה שהפעיל את הח"כים החרדיים להתנגד הן לבניית הכרמלית בשבת, הן לבניית המוביל הארצי בשבת והן לבניית נמל אשדוד בשבת. בעוד בכרמלית ובמוביל הארצי המאבק נשא פרי, הרי שבנמל אשדוד נכשלו הנציגים החרדיים והנמל נבנה גם בימי השבת. מרן הרב מבריסק אמר אז באלה המילים: "מקובלנו שבחילול שבת בפרהסיה אין סימן ברכה. תיקחו עיפרון וניר תעשו חשבון, ותגלו שכל הרווחים שחשבו לקבל - יתגלו כאי רווח ואפילו כהפסד".

כעת נבדוק מה קרה בפועל:

המוביל הארצי, שנבנה תוך שמירת שבת נחשב לפרויקט הדגל של מדינת ישראל. ביצועו הושלם ב-1964. הוא מוביל 400 מיליון מ"ק מים בשנה. אורכו הוא 130 ק"מ. הושקעו בו 2.5 מיליון ימי עבודה, ונחפרו 7 מיליון מ"ק עפר. מקור המים באגם הכנרת, ובשל הפרשי הגבהים בין הכנרת לגליל נבנו תחנות שאיבה גדולות, והמים עולים באמצעות צינור לחץ. הצינור הראשי עשוי בטון ומוביל את המים לאורך 77 ק"מ עד לראש העין.

ומה עם נמל אשדוד...?

ובכן, נמל אשדוד אכן נבנה בשיא המהירות. מדובר בעבודת נמלים קשה ופרויקט יומרני. שהרי מימיו של הנמל היו רדודים ואניות נאלצו לעגון במרחק 2 קילומטר מהחוף, מה שהפך את השימוש בו לאי כדאי כלכלית.

בנייתו של נמל אשדוד החלה ביולי 1961 והסתיימה בנובמבר 1963. שנתיים בלבד. כדי לבנות את שובר הגלים שאורכו 2,200 מטר הובאו 2.5 מיליון טונות של גושי סלעים ברכבות ובמשאיות מהמחצבות בסירת יהודה ובבנימינה. 40,000 טראפודים ענקיים הונחו בזה אחר זה. כלונסאות נקבעו, קירות בטון נוצקו ואצבעות הרציפים נבנו בתוך הים. כל זה בזמן ממש ממש קצר.

כעת תשאלו: אם כל כך טוב, אז איפה כבודה של השבת שחוללה באופן מחפיר? אז זהו, שדבריו של מרן הרב מבריסק התקיימו באופן מדויק. הוא לא אמר שנמל אשדוד לא ייבנה. הוא אמר שאיש לא ירוויח מלבנות בשבת. בן גוריון רצה שמדינת ישראל תרוויח כסף מהנמל? בואו תראו מה קרה.

בן גוריון לקח הכל בחשבון. חוץ ממלגזן זוטר בנמל אשדוד העונה לשם יהושע פרץ... הוא לא היה יכול להעלות על דעתו שהאיש הזה הולך להרוס לו ולמדינה את כל הרווחים שחשבו לגרוף מהנמל ואף להוביל את המדינה להפסדים נוראיים עד כדי סכנת פשיטת רגל.

כשנה לאחר תחילת עבודתו כאמור כמלגזן, טיפס יהושע פרץ, שלא היה יותר מאיש קולני ובריון, אל ועד העובדים של הנמל. במשך עשר שנים, מאמצע שנות השישים עד שנת 1975, נחשב יהושע פרץ למנהיג המיליטנטי של עובדי התפעול בנמל אשדוד. פרץ הוביל את פועלי הנמל בשורה של סכסוכי עבודה ושבתיות שעוררו את זעם הממסד הכלכלי והפוליטי ושל חלקים נרחבים בציבור בישראל.

הממשלה נכנעה שוב ושוב לבקשות העובדים בהנהגת פרץ, כי בן גוריון ואלה שבאו אחריו כבר רצו לראות רווחים במקום ההפסדים הכבדים והבלתי נתפשים שהביא הנמל, לא רק באופן מקומי אלא למדינה כולה. שכן, מדינות כבר לא רצו לעבוד עם ישראל כי אי אפשר לסמוך על הנמל שלה. הם הפנו את סחורות למדינות אחרות, ולא חתמו חוזים חדשים.

יצא שהפסידו פעמיים. גם שילמו משכורות עתק וגם לא הרוויחו דבר כי פרץ שלנו לא נרגע.

ב-9 ביולי 1975 הורה פרץ על סגירת שער הכניסה לנמל אשדוד, לאחר ויכוח עם שוטר משמר הגבול שדרש ממנו להציג אישור כניסה. זו היתה ההזדמנות של המדינה להיפרע ממנו ולהשתיק אותו. הוא נידון בבית משפט השלום לעונש מאסר ולקנס עתק, ולאחר עשור בו לא היה יום ששמו לא נשמע בתקשורת, נעלם יהושע פרץ בתהומות הנשייה. הם ניצחו אותו. אבל איזה מחיר כבד שילמה המדינה במאבק הזה. כדברי מרן הרב מבריסק זצוק"ל: "לא ניתן להרוויח מחילול שבת בפרהסיה"

(מתוך מאמרו של הרב חיים ולדר ביתד נאמן [בשינויים קלים])

זה קרה בשבוע שעבר. מאות נוסעים בקו הרכבת המהיר החדש לירושלים נתקעו במשך יותר משעתיים באחת המנהרות בה עובר הקו. מנהלי רכבת ישראל הסבירו לתקשורת כי מה שגרם לעצירת הרכבת היא תקלה ברכיב הנקרא 'פנטוגרף' - החלק שמחבר בין הקטר לקו המתח העילי המספק את החשמל לרכבת. אולם, ממידע שהגיע לאחר מכן לעיתון 'גלובס' התברר כי התקלה הייתה חמורה יותר ממה שדווח: אותו הרכיב הפסיק לפעול בגלל שאספקת החשמל לא הייתה סדירה, מה שהוביל לסגירת המספק הראשי של הקטר עד להפסקתו.

המשמעות של זה, שכדי באמת להתגבר על הבעיה לא מספיק להחליף את החלק שהפסיק לעבוד, אלא לספק את החשמל בצורה סדירה. תחנות ההשנאה הקבועות יחוברו על ידי חברת החשמל לפי הערכות רק בעוד, תקשיבו טוב, חצי שנה!!

והרכבת לירושלים? אז זהו, שרק יקראו לה ככה. כי בתכל'ס היא תיסע רק עד נתב"ג. ושנה הבאה, בירושלים. אולי.

והנה ציטוט מ'גלובס': "מסתמן כי התקלה שהתרחשה בקו נגרמה עקב שימוש בשנאי זמני שמספק חשמל באופן לא קבוע, כלומר, בשל זירוז לוח הזמנים לפתיחתו".

אתם הבנתם את זה?

עשו כל מה שיכלו כדי למהר ולזרוז את פתיחת הקו? חיללו שבת בגלל זה? - חרוב באה בליבם. ודווקא הזירוז גרם לתקלה שתאריך את הזמן כפלליים ממה שחשבת לחסוך בשבתות.

...

ואם חשבתם שמדובר בעניין מקרי, בואו נפליג יחד אל ההיסטוריה. שמעתם על הכרמלית?

כחיפאי לא רק שמעתי עליה. חוויתי אותה ביום יום. מדובר בכלי תחבורה ציבורית תת-קרקעי, היחידי בישראל, המחבר בין שלושה אזורים מרכזיים בעיר חיפה: העיר התחתית, שכונת הדר ומרכז הכרמל. הכרמלית אינה רכבת תחתית, היא בעצם "פוניקולר", ספק מעלית ספק רכבל הנע על מסילה במקום להיות תלוי באוויר. הכרמלית עושה בשמונה דקות דרך שרכב עושה בחצי שעה. גם את הכרמלית ביקשו לבנות בשבת אולם הח"כים החרדים התנגדו, ובן גוריון החליט ש"זה לא פיקוח נפש" ולכן העבודות בשבת יושבתו. התוצאה: הקמתה של הכרמלית החלה במאי 1956 והסתיימה במרץ 1959. מי שיהיה שם לא יוכל להבין איך הצליחו לעשות את העבודות כל כך מהר, ועוד בסוף שנות החמישים. בעצם כעת יוכל. כשמתעכבים בשבת רצים כל ימי השבוע. וכשעובדים בשבת מתעכבים כל השנה.

...

התחלנו עם היסטוריה, בואו נמשיך:

בתחילת שנות השישים היו שני פרויקטים נוספים שנחשבו לפרויקטים מובילים. הראשון הוא המוביל הארצי והשני הוא פרויקט נמל אשדוד. את שניהם, ביקשה הממשלה לבנות גם בשבתות בשל הדחיפות. הח"כים החרדיים כאז כן היום פצחו בזעקה (למרות שאז לא היה להם יותר מדי כוח מאחר ומפא"י מנתה 47 מנדטים. מספר שבנימין נתניהו יכול לחלום עליו).

בן גוריון החליט שלגבי המוביל הארצי הוא ייענה לדרישת הח"כים, בדומה לכרמלית. ברם לגבי נמל אשדוד? כאן נעמד בן גוריון על שתי רגליו ואמר: "נמל אשדוד הוא בשבילי 'פיקוח נפש' עבור מדינת ישראל וכלכלתה המקרטעת, אי לכך 'פיקוח נפש דוחה שבת'" פסק הרשכה"מ בן-גוריון.

וכך היה: המוביל הארצי, כמו הכרמלית נבנה רק בימי חול ואילו נמל אשדוד נבנה תוך כדי חילול שבת מחפיר במטרה להאיץ את תהליך בנייתו. ממש כמו הרכבת לירושלים...

...

כאמור, היה זה בסוף שנות החמישים. בשלהי ימיו של מרן הרב מבריסק זצוק"ל.

אדם ששכח להזכיר ותן טל ומטר במנחה של ערב שבת וזכור לאהר כניסת שבת - האם יתפלל ערבית של שבת פעמיים?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

ויתנה שלהצד שאין צריך להשלים יהיה נדבה. לפי"ז גם בנדון השאלה לגבי טל ומטר תלוי במחלוקת הראשונים. וכאן א"א להתפלל ולהתנות בנדבה, כי בשבת לא מתפללים נדבה כמבואר במשנה ברורה שם (ס"ק ל"ג), ואם יכול ישמע מהחזן ברכת מגן אבות ויצא בזה ידי חובה. אך מובא מהגר"ח מבריסק זצ"ל, שלגבי שוכח טל ומטר נחשב שלא התפלל כלל, ואינו דומה ליעלה ויבוא שבוה "א שהתפלל רק חסרה לו הזכרה, ולכן סובר שמי ששכח טל ומטר לכלל הדעות חייב להשלים בלילה, וא"כ גם בשבת ישלים. אך כמה אחרונים סוברים שדין טל ומטר כדן יעלה ויבוא, כפי שהביאו בביאורים ומוספים בהוצאת דרשו, וכן משמעות המשנ"ב שם (ס"ק ל"ה).

שאלה: אדם ששכח להזכיר ותן טל ומטר בתפילת מנחה בערב שבת וזכור לאהר כניסת שבת, ויוצא שלא התפלל מנחה. האם יתפלל ערבית של שבת פעמיים, לשם תשלומין של תפילת מנחה כדין מי שלא התפלל מנחה? או שמא, מאחר וכבר התפלל ורק החסיר בקשה על הגשם, ובתפילת שבת הרי לא מזכרים גשם, א"כ מה יעזור שיתפלל שתיים?

תשובה: מצינו נידון דומה בשו"ע (ס"ק"ח, ס"א) במי ששכח יעלה ויבוא במנחה של ראש חודש, שנחלקו הראשונים אם צריך להשלים בערבית של מוצאי ראש חודש, או שכיון שבמוצאי ראש חודש כבר לא יאמר יעלה ויבוא אין צריך להשלים, שהרי כבר אמר שמונה עשרה. והכריע השו"ע שיחזור ויתפלל,

קנין חכמה - מסילת ישרים

כל הבהורים הפנו מבטם

לחזות בפלא שנגלה לעיניהם. רבנו לא הגיב מאומה, אולם אחה"צ כשחזר לישיבה הביא עמו מגבת והתחיל לנענע בה אנה ואנה ואמר בלע"ז: "אוי, מוסקיטין מוסקיטין..."

על מי פסחו הזבובים הטורדניים של זכרון יעקב?

לשיעור מתוך התבטלות איש לרעהו. והנה באמצע השיעור פונה רבי נח לתלמידיו, מצביע על רבנו ואומר: "ראו איש אלקים קדוש הוא, אף זבוב אינו עובר על פניו, בעוד שאנו כולנו מתחככים ומחפשים הגנה ומסתור מלהקות הזבובים שהתנפלו עלינו".

כמובן, כל הבהורים הפנו מבטם לחזות בפלא שנגלה לנגד עיניהם. רבנו לא הגיב מאומה, אולם אחר הצהריים כשחזר לישיבה הביא עמו מגבת והתחיל לנענע בה אנה ואנה ואמר בלע"ז: "אוי, מוסקיטין מוסקיטין, כל כך הרבה..." והעמיד פנים כאילו הוא מבריא את הזבובים מעל פניו.

(מתוך הקדמת 'לב אליהו')

"אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה..." (מסילת ישרים פרק כו)

ראשיתה של ישיבת 'כנסת חזקיהו' הייתה במושבת הברון ב'זכרון יעקב'. כרמים רבים היו נטועים בה שמהם ייצרו את היין ביקב הגדול שבה. מסביב לעצי הגפנים התגודדו הרבה זבובים קטנים שהתפזרו בכל הבתים והחצרות שמסביב. התושבים סבלו מאוד מהטרדתם ועקיצותיהם, אף ישיבת כנסת חזקיהו הייתה בין הסובלים.

ומעשה היה כשראש הישיבה הגאון רבי נח שימנוביץ זצ"ל השמיע שיעור לבחורים, כדרכו בקודש ישב רבנו הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בצד והאזין

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

מהי הסיבה שרבים טועים וסבורים ששלילת מעלות הזולת אינה גנות?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

שחננו ה' יתברך, שווה הוא בדורגתו לכל אדם שניחון בכישורים מרובים. כנגד הנחה מוטעית זו כותב כאן ה'חפץ חיים', שהדבר אסור משום לשון הרע, משום שלמעשה על ידי דיבורים אלו יורד ערכו של הזולת בעיני השומעים, וכן עלול להיגרם לו נזק שלא כדין, וכפי שהוא מפרט - נזק בשידוכים או בפרנסה ועוד. ה'חפץ חיים' מציב כאן בפני הלומד מעין מראה, ומציע לו לבחון את עצמו: אם היו מספרים עליו שאינו חכם וכיוצא בזה - כמה היה מתרעם על כך, והיה חושב על המספר שאמר זאת רק מחמת רוע לבו ורצונו לגנותו ולהשפילו - "וכשאתה עושה כן לחברך, שבכמה עניינים הוא טוב יותר ממך לה' ולבריות, אין זה נחשב בעיניך לעוון כלל! ראה את העיוורון הגדול שיש בזה".

בסעיף הנלמד היום (כלל ה' סעיף ב) ובסעיפים שלאחריו, מביא ה'חפץ חיים' דוגמאות לדיבורי לשון הרע אסורים, שהמכשול בהם נפוץ משום חוסר ידיעה. והוא מקדים ואומר - "אבקש שאל יהיה לפלא בעיני הקורא במה שאאריך בו ואציע כל פרט בפירושו, כי א חשוב אולי יתן ה' שעל ידי זה תסור מעט מהמכשלה הגדולה הזו".

הדוגמאות שמביא ה'חפץ חיים' עוסקות בדיבורים על שלילת מעלות אצל הזולת, כגון שאינו חכם וכדומה. ב'ביאורים ומוספים' מביאים כי הסיבה שרבים טועים בזה וסוברים שאין בכך גנות היא, משום שאדם חסר כישרון או חכמה אין זה באמת גנות עבורו. כי הרי כך נולד, ואדרבא, אם ימלא תפקידו כפי